

Kolen de Plansi, ili opasnosti naglih otkrovenja

Kada se povede rasprava o užasima iznenadnog produhovljenja, ne sme se zaboraviti na Kolena de Plansija. On, naime, nije samo kasno u karijeri pronašao Gospoda i od sebe načinio zagriženog katolika, već je i tokom tog procesa uništio svoje najveće delo, *Rečnik pakla*.

Plansi je rođen godine 1794. kao Žak Albin Simon Kolen u sada preimenovanom kutku Belgije; bio je sestrić onog Dantona koji je naredne godine giljotiniran, a pet leta pre toga po Parizu potpirivao Revoluciju. Reklo bi se da mladi Kolen nije bio znatnije obeležen senkom svog revolucionarnog ujaka; školovao se, nastavnikovao, i ubrzo postao mlad skeptik vižljavog smisla za humor.

Načitan i sarkastičan, Žak Albin Kolen je prekonoc postao Žak Kolen de Plansi – demonolog, sakupljač verovanja, štancač legendi, oštri kritičar dogmatizma. Po pitanju praznoverica i sujeverja ugledao se na Voltera. Podsetimo se da je Volter čak i ljubav svog zdepastog života opisao rečima „Ona razume matematiku i gadi joj se svaka praznoverica. Da, verujem da sam zaljubljen!” U tom tonu, de Plansi je voleo Voltera. Savremenici su ga znali, mrzeli i poštovali kao „anti-feudalistu, racionalistu, anti-klerikalistu”, što bi bio odličan natpis za majicu i u naša vremena. Bio je „tvrdoglav u svojoj iskvarenosti”. Bio je, rečju, sjajan.

«Na bradi zaista mudrog čoveka, plemenite i mirne naravi, nikada ne nalazimo one velike, smeđe bradavice koje toliko često viđamo kod muškaraca čija je slaboumnost neupitna.»

Pored *Rečnika pakla*, sačinio je čak 178 dela, koja su odreda u

šarmantnom brisanom prostoru između fikcije i istinokazivanja; de Plansijev svet, formulisan kroz reference na Žila Verna, Voltera, Milтона i celokupni raspoloživ korpus demonomanskih dela, ne daje mnogo prilike za podelu na stvarno i zamišljeno. Njegova bibliografija uključuje taktičku literaturu (*Spisi o vojnoj moći Belgije*), zbirke svetačkih anegdota (*Legende o Presvetoj Bogorodici*), i cupkavo satirične hronike (*Kraljica Berta od velikog stopala*). Vredi pomisliti da čovek de Plansijevog kova može postojati samo kao fiktivni pisac u Pračetovom Disksvetu.

«Pošto im je smetala prevelika vrelina sunca, Atlantiđani su plaćali jednom svešteniku da ga svakog jutra ekskomunicira.»

Ipak, de Plansi bejaše stvarna ličnost. To nikada nije bilo neobičnije nego kada je 1818. godine objavio prvo izdanje *Dictionnaire Infernal* i zadivio, uvredio i zabrinuo frankofonu publiku. Knjiga je dodatno proslavljena bogatim litografijama koje su krasile drugo izdanje – po prvi put nudeći definitivni dizajn likova koji su tako dugo harali popularnom literaturom; svi, čak i najsitniji demoni, dobili su kod de Plansija zasluženu pažnju. Pripremili smo, primera radi, ovaj odeljak iz *Rečnika* da vam adekvatno predstavimo sa kakvim veseljakom imate posla.

Pa šta se zbilo sa njim, zakukaćete, kako smo od popisa paklenih kelnera stigli do „Kraj vremena: nedavno prikupljena autentična proročanstva“?

Moguće je da de Plansi nikada nije bio onoliko vickast cinik kakvim se činio. Verovatnije je, pak, da su ga životna iskustva i decenijsko drugovanje sa raznoraznim demonološkim spisima prosvetlili po pitanju neumitnosti onog miltonovskog Pakla sa kakvim se običavao sprdati. Do svog četrdesetog imendana ostareli de Plansi se već

preobratio u posve ubeđenog demonomana koji je listom prihvatao legende o Bogorodici i svim svetima kao i anegdote o priviđanjima Deset zapovesti u raznim ruralnim krajevima srednjevekovne Francuske.

A kako je samo umeo procenjivati ljudsku prirodu! Ovako je, recimo, komentarisao stavljanje na muke jednog vešca koji je osuđen jer nije umeo plakati:

«Pošto je i dalje tvrdio da je nevin, primetiš da mu tri suze cure iz desnog oka. Tim neoborivim dokazom, uz ostale porazne pretpostavke koje su imali protiv njega, osudiše ga na lomaču i spališe ga u Ludonu. To su bila vremena! A naši preci bili su neviniji, prosvećeniji, oštroumniji i pravičniji od svog potomstva, koje više nema ni vere, ni veštaca, ni lomača, ni mučenja.»

Kolen de Plansi je, svakako, i za svoje savremenike i ljubitelje predstavljao veliko razočaranje. U poznim godinama, dok je sušičario po manastirima, načinio je i najveći greh koji jedan književnik može prirediti samom sebi – preradio je svoje najveće i najvrednije delo u samocenzurisanu, hristijanizovanu, malne pobožnu besmislicu. *Dictionnaire Infernal* je tako u svojoj starosti postao upravo ona vrsta sujevernog mračenja kojoj se u začetku rugao, a Kolen de Plansi, najpoznatiji demonoman doba Prosvećenja, ostade zapamćen kao čovek koji je za publiku devetnaestog stoleća prepričao i oživeo vekovima zaboravljene praznoverice i strahove tako živopisno da je i sam poverovao u njih.

Tanatos je dočekaao de Plansija na garava nedra u zimu 1881. godine, kada je preobraćenik već uveliko služio Crkvi, javnom moralu i štampanju produhovljeničkih pamfleta. Skribomanija ga nikada napustila nije; u času smrti stigao je tek napol' osebjunog dela o životima svetaca. Po rečima odličnog predgovora ponovo objavljenog

Rečnika, popis de Plansijevih dela zauzima danas čak dva stupca kataloga Francuske biblioteke; fakat je da ćemo uvek radije čitati ona koja je objavio u tvrdoglavo iskvarena, cinična, paklena vremena.

(Tekst u celosti preuzet sa portala [Kultur!Kokoška](#))